

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Manželství jako hřích?

Rozvod - v dnešní době slovo tak časté, „drobnost“, která má však mnohem více následků, než si většina rozvádějících se manželů uvědomuje. Občané obzvláště ke konci produktivního věku, kdy hledají nové naplnění svého života, nalézají ztracenou religiozitu - v našich krajinách pochopitelně na křesťanských základech. A zde dochází k problému: Právo církve (rozuměj západokřesťanské - katolické) pojem „rozvod“ vůbec nezná, natožpak „druhé manželství“.

Rozvod - v dnešní době slovo tak časté, „drobnost“, která má však mnohem více následků, než si většina rozvádějících se manželů uvědomuje. Občané obzvláště ke konci produktivního věku, kdy hledají nové naplnění svého života, nalézají ztracenou religiozitu - v našich krajinách pochopitelně na křesťanských základech. A zde dochází k problému: Právo církve (rozuměj západokřesťanské - katolické) pojem „rozvod“ vůbec nezná, natožpak „druhé manželství“.

Přiznejme si, že mnoho rozvodů je neopodstatněných a ač je zde světské právo poměrně striktní, záleží nakonec vždy na vůli, potažmo právním posouzení věci soudcem.

Kořeny problémů můžeme hledat na různých místech - mnoho žen má pocit, že si zaslouží „svého džejára“ a muž se zamyslí, proč jeho žena nevypadá jako modelka v televizi - a advokátům se na stole vrší spisy... Když soud žádost zamítne, je to jasné. Ale jste křesťané, občas navštívíte kostel a rozvádíte se?

Církevní interpretace je jednoznačná: Manželství uzavřené před Bohem (rozuměj „církevní sňatek“) je nerozlučitelné (viz níže). Česká právní úprava může vypadat kuriózně, ale je to východisko osvědčené: (1) Byl-li uzavřen občanský sňatek, nemají následné náboženské obřady právní následky. (2) Byl-li uzavřen církevní sňatek, nelze následně uzavřít občanský sňatek (dle §10 zákona „O rodině“ 94/1963 sbírky). Náš právní řád tak zohledňuje právo církve (rozuměj kanonické právo), které v této otázce striktně trvá na nemožnosti rozloučit manželství (tedy občas užívaný pojem „církevní rozvod“ je naprostý nonsens). Codex Iuris Canonici (Kodex kanonického práva vydaný roku 1983) v kánonu 1056 promlouvá: „Podstatnými vlastnostmi manželství je jednota a nerozlučitelnost, které nabývají v křesťanském manželství zvláštní pevnosti z důvodu svátosti“ a v kánonu 1141: „Uznané a dokonané manželství nemůže být rozloučeno žádnou lidskou mocí a ze žádného důvodu s výjimkou smrti“. Tato norma vyplývá pochopitelně z Bible a to současně z několika ustanovení - například Efezským (5,21 a následující), Evangelium podle Lukáše (16,18 a následující) nebo Korintským 7,10, které zde citujeme: „Těm, kteří žijí v manželství, přikazuji - ne já, ale Pán - aby žena od muže neodcházela“.

Obširněji se tímto problémem zabývá Evangelium Sv. Marka (10,2 a následující), které je pro pochopení vhodné citovat (podle Bible Kralické): „Tedy přistoupivše farizeové, otázali se ho: Sluší-li muži ženu propustiti? pokoušejíce ho. On pak odpovídaje, řekl jim: Co vám přikázal Mojžíš? Kterážto řekli: Mojžíš dopustil lístek zapuzení napsati a propustiti. I odpověděv Ježíš, řekl jim: Pro tvrdost srdce vašeho napsal vám Mojžíš to přikázání. Ale od počátku stvoření muže a ženu učinil je Bůh. Protoť opustí člověk otce svého i matku, a přidržeti se bude ženy své. I budou dva jedno tělo. A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. Protož což Bůh spojil, člověk nerozlučuj. A v domu opět učedníci jeho otázali se ho o též věci. I dí jim: Kdož by koli propustil manželku svou a jinou pojal, cizoloží [a hřeší] proti ní. A jestliže by žena propustila muže svého a za jiného se vdala, cizoloží.“

Tohoto textu se kanonické právo striktně přidrží (na okraj podotkněme, že úvahy světského zákonodárce jsou často tajemnější než „úradky Boží“ a tak §1 výše zmíněného zákona 64/1963 O rodině uvádí „(1) Manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. (2) Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.“, zatímco kánon 1055 kodexu kanonického práva říká: „Manželský svazek, kterým muž a žena mezi sebou vytvářejí nejnuitnější společenství celého života, zaměřené svou přirozenou povahou na prospěch manželů a na zplození dětí, je mezi pokřtěnými povýšen Ježíšem Kristem na svátost“ – paradoxně tak světské právo oproti právu kanonickému degraduje manželství na „zákonem legitimované založení rodiny“ a není proto divu, že mnoho mladých lidí se rozhoduje pro církevní formu sňatku, neboť do chladného světského práva bez romantiky vnáší špetku naděje na „vyšší princip – svátost“).

Ovšem rozpor mezi výše uvedenými příkázáními o nerozlučitelnosti manželství podle práva církve a možnosti civilního rozvodu a opětovného sňatku působí problémy, kterých si obvykle všimneme „až je pozdě“. Z výše uvedeného totiž vyplývá následující: Manželství může v církvi zaniknout buď prohlášením za neplatné a nebo smrtí partnera. Pokud dojde k civilnímu rozvodu, je podle kanonického práva za manžela stále považován ten, který byl poprvé oddán s druhým „v kostele“. Tedy druhý sňatek, který by následoval po civilním rozvodu, nemůže být za prvé proveden církevní formou a za druhé i když je proveden formou světskou, podle církve se tím křesťan dopouští hříchu, neboť se „státem uznaným partnerem“ (po druhé svatbě) vlastně cizoloží – je nevěrný svému prvnímu partnerovi, s nímž je dle Božích zákonů spojen až do smrti.

Dokázat neplatnost manželství není v církvi o nic snazší než podle „světského práva“. Častá domněnka, že neplodnost manžela by mohla být důvodem pro neplatnost manželství je nepřesná – to je totiž možné především s přihlédnutím ke kánonu 1098: „Neplatně uzavírá manželství, kdo byl oklamán podvodem za účelem dosažení souhlasu, když se podvod týká nějaké vlastnosti druhé strany, a tato vlastnost může ze své povahy vážně narušit společenství manželského života“ – ostatní způsoby lze vždy prohlásit za pochybné a takové manželství nelze prohlásit za neplatné (nehledě na fakt, že se předpokládá, že do manželství vstupují snoubenci bez předchozích zkušeností v sexu – tomu odpovídá i církevní úprava, která však v naší zemi musela ustoupit právu světskému, totiž kanonické právo dovoluje sňatek muže od 16 let a ženy od 14 let, což je podle našeho rodinného práva nepřijatelné).

Bere-li si tedy například rozvedený muž mladou dívku (oba křesťané, u nepokřtěných je to pochopitelně ještě složitější), která si vysnila svatbu v kostele, bude muset na tento svůj dívčí sen zapomenout – církevní zástupce je totiž nesmí oddat. Ba co víc, v tu chvíli na sebe dívka prozradí, že žije v hříchu (protože její sňatek nelze církevně schválit), a proto jsou jí odepřeny i další svátosti! Je to velmi problematická situace, která může být až traumatizující – vždyť je-li např. dívka zvyklá navštěvovat kostel a slavit eucharistii (tedy přijímat tělo Kristovo), musí jí být rázem toto odepřeno a jistě právem může mít pocit, že je z části společenství vyloučena. Netýká se to samozřejmě jen soužití věřících, ale i lidí různých náboženství (smíšené manželství) nebo manželství s člověkem bez vyznání – pochopitelně ani zde nelze hovořit o provedení církevního sňatku.

Kuriózním řešením se zdají být církevní návrhy k řešení této situace – za prvé je zde závazek, že v druhém manželství budou partneri žít „jako bratr a sestra“. Tento závazek je trvalý (jedná-li se o státem uznané manželství rozvedených, pak se může jediné čekat na smrt partnera z prvního manželství – pak lze provést opětovný církevní sňatek). Druhá možnost vlastně není, neoficiálně se však hovoří o přezkoumání stavu a vůli církevního hodnostáře, zda udělí svátost eucharistie či nikoliv (přičemž je i pro první případ doporučováno přijímat eucharistii raději jinde, v jiné farnosti, kde nejsou „hříšníci“ známi, aby nevzniklo veřejné pohoršení). Papežský list „Familiaris consortio“ z roku 1981 zabývající se právě těmito otázkami doporučuje kněžím rozlišovat „různé typy situací“ (více viz Opatrný, A.: Život rozvedených v církvi, uveřejněno v Teologické texty, ročník 5, 1994).

Je to bohužel začarovaný kruh, kdy stále hledání kompromisu mezi státem, církví a lidským svědomím opět vyhřezlo ve formu nepříliš utěšeného stavu. Mnoho lidí v této zemi je pokřtěno, mnoho jich opět začalo navštěvovat kostely a často ani netuší, že se dopouštějí svatokrádeže, když přijmou eucharistii a přitom žijí v druhém, třetím či dokonce dalším manželství. Nelze se divit, že do kostelů neproudí zástupy svatebčanů, a že i obecní úřady, které bohužel stále vyzařují byrokratickou strohost (i přes všechny novely rodinného práva stále s podivně maskovanou tváří socialismu - vždyť proč by mělo být například hlavním účelem civilního manželství založení rodiny?) také nezaznamenávají „návaly snoubenců“. Ani „velká novela“ 360/1999 sbírky zmiňovaného zákona o rodině (94/1963) nepůsobí právníkům prázdnou radost. Na novele novely se prý již pracuje... Takže kostel nebo radnice?

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo společníka na informace v s. r. o.: silný nástroj kontroly, ale ne bez hranic](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [České zaměstnavatele čeká zkouška férového odměňování](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [10 otázek pro ... Jaroslava Nováka](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Kupní smlouva k nemovité věci bez určení kupní ceny: Nejvyšší soud koriguje katastrální praxi](#)
- [Společnost s podíly 50:50 - právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Možnosti a meze obhajoby v souvislosti se šetřením porušení pravidel podle zákona č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti](#)